

۲۶۱

بخارا
سال سیزدهم
شماره ۷۶
مرداد - شهریور
۱۳۸۹

برای تدارک سالشمار از تحقیقات آقای محمدرضا قربانی مدد فراوان گرفته‌ام که بدین وسیله از ایشان سپاسگزاری می‌کنم.

- ۱۳۱۹ ش، ۱۹۴۱ م محمود دولت‌آبادی فرزند فاطمه و عبدالرسول، متولد سال ۱۳۱۹ خورشیدی در دولت‌آباد سبزوار.
- ۱۳۲۳ ش، ۱۹۴۵ م گرداندن نعل‌های «گل محمد»، «بیگ محمد» (قهرمانان کتاب کلیدر محمود دولت‌آبادی) در شهر سبزوار.
- ۱۳۲۵ ش، ۱۹۴۶ م آغاز تحصیلات ابتدایی.
- ۱۳۳۲ ش، ۱۹۵۳ م پایان تحصیلات ابتدایی.
- ۱۳۳۳ ش، ۱۹۵۴ م کار در کارخانه پنبه. بیماری استئوملیت در پا (بیماری استخوانی).
- ۱۳۳۴ ش، ۱۹۵۵ م سفر به مشهد برای معالجه.
- ۱۳۳۵ ش، ۱۹۵۶ م سفر به عتبات. بازگشت و توقف موقت در تهران.
- ۱۳۳۶ ش، ۱۹۵۷ م بازگشت به سبزوار و آغاز کار در شهر سبزوار.
- ۱۳۳۷ ش، ۱۹۵۸ م سفر به مشهد به قصد ورود به آموزشگاه گروهبانی. آشنایی با سینما و تئاتر.
- ۱۳۳۸ ش، ۱۹۵۹ م سفر به تهران. آشنایی با آثار آنتوان چخوف و صادق هدایت.

- ۱۳۳۹ ش، ۱۹۶۰ م کار در تئاتر پارس در لاله‌زار به‌عنوان و رکلاماتور. آغاز داستان‌نویسی.
- ۱۳۴۰ ش، ۱۹۶۱ م شرکت در کلاس تئاتر «آناهیتا» به صورت مستمع آزاد.
- ۱۳۴۱ ش، ۱۹۶۲ م مهاجرت خانواده به تهران. آغاز داستان‌نویسی به‌طور جدی و چاپ داستان کوتاه «ته شب» (نخستین داستان) در مجله آناهیتا. بازی در نمایشنامه «شب‌های سفید» اثر داستایفسکی.
- ۱۳۴۲ ش، ۱۹۶۳ م نگارش داستان‌های «ادبار» و «هجرت سلیمان». بازی در نمایش‌های «قرعه برای مرگ» اثر واهه کاجا، «انیس مندو» و «تانیا».
- ۱۳۴۳ ش، ۱۹۴۶ م مرگ نورالله دولت‌آبادی (برادر ۲۱ ساله‌اش). ترک تحصیل. بازی در نمایش «نگاهی از پل» اثر آرتور میلر. نگارش داستان‌های «بیابانی»، «پای گلدسته امامزاده شعیب» (این داستان بعداً در سال ۱۳۵۲ در مجموعه «لایه‌های بیابانی» چاپ می‌شود)، و «سایه‌های خسته».
- ۱۳۴۵ ش، ۱۹۶۶ م آشنایی با احمد شاملو. نگارش داستان‌های «سفر» و «بند». سفر به بندرعباس.
- ۱۳۴۶ ش، ۱۹۶۷ م آشنایی با جلال آل‌احمد. آشنایی با آثار غلامحسین ساعدی. بازی در نمایش «چوب به دست‌های ورزیل» اثر غلامحسین ساعدی. پایان نگارش «اوسنه باباسبحان». بازی در نمایش «شهر طلایی» اثر عباس جوانمرد، در تالار ۲۵ شهریور، بهمن‌ماه.
- ۱۳۴۷ ش، ۱۹۶۸ م انتشار «اوسنه باباسبحان»، سازمان تدارک و نشر، تهران. (چاپ چهارم همین کتاب توسط انتشارات گلشایی، تهران). بازی در نمایش «طلسم حریر و ماهیگیر» اثر علی حاتمی در تالار و موزه و بعد در شهرستان‌ها. نگارش داستان‌های «گاواره‌بان» و «با شبیرو». نگارش نمایشنامه «تنگنا». انتشار داستان بلند «سفر». انتشار مجموعه «لایه‌های بیابانی» (مجموعه شش داستان: ادبار، پای گلدسته امامزاده شعیب، بیابانی، سایه‌های خسته، هجرت سلیمان)، انتشارات روز، تهران.
- ۱۳۴۸ ش، ۱۹۶۹ م سفر به «کاخک» خراسان پس از زلزله خراسان. بازی در نمایش «ضیافت» و «عروسک‌ها» اثر بهرام بیضائی. آغاز نگارش رمان «کلیدر». پایان نگارش «گاواره‌بان». نگارش داستان بلند «عقیل عقیل».
- ۱۳۴۹ ش، ۱۹۷۰ م ازدواج با مهرآذر ماهر. سفر به روستای کلیدر (کوهپایه‌ای در شمال نیشابور). «سودای مرد پیر» نقدی بر نمایشنامه «محاق» و «مرگ در پاییز» اثر اکبر رادی، روزنامه کیهان. نقدی بر نمایشنامه «با خشم به یاد

آر» اثر جان آزین ترجمه کریم امامی، روزنامه کیهان، بهمن‌ماه. «سیری در اندیشه‌های برشت» نقدی بر کتاب «سیری در اندیشه‌های برشت» تألیف م. امین مؤید، روزنامه کیهان، بهمن‌ماه. بازی در نمایش‌های «مرگ در پاییز» اثر اکبر رادی و «تمام آرزوها» اثر نصرت نویدی، انتشار نمایشنامه «تنگنا»، انتشارات رز، چاپ اول، تهران.

۱۳۵۰ ش، ۱۹۷۱ م
آشنایی با امیرحسین آریانپور. انتشار داستان بلند «گاواره‌بان»، چاپ اول، انتشارات صدای معاصر. پایان نگارش داستان بلند «با شیبرو». تنظیم و اجرا و بازی در نمایش «راشومون» اثر آکوتاگاوا نویسنده ژاپنی. پایان نگارش «با شیبرو». نگارش داستان «مرد». «غریبه در نارستان» نقدی بر نمایشنامه «افول» اثر اکبر رادی، روزنامه کیهان.

۱۳۵۱ ش، ۱۹۷۲ م
مرگ برادر ناتنی اش علی دولت‌آبادی در حادثه رانندگی جاده هراز. انتشار داستان بلند «با شیبرو»، چاپ اول، انتشارات صدای معاصر. آشنایی با سهراب سپهری. بازی در نمایش «حادثه درویشی» اثر آرتو میلر. انتشار داستان بلند «عقیل عقیل»، انتشارات مرز و بوم. پایان نگارش نمایشنامه «درخت» (مفقود شده است). انتشار «ضمیمه گاواره‌بان» نقدی بر کتاب گاواره‌بان دولت‌آبادی اثر باقر مومنی. نگارش رمان «پائینی‌ها» (مفقود شده است). نگارش نمایشنامه «درخت» (مفقود شده است). نگارش داستان «خون و خنجر و شیدا» (نام دیگر آن «شب‌های قلعه چمن»؛ نخستین جوانه‌های کتاب «کلیدر» از دل آن بیرون می‌آید).

۱۳۵۲ ش، ۱۹۷۳ م
بازنویسی داستان بلند «سفر». نگارش داستان «روز و شب یوسف» (مفقود شده است) سخنرانی در دانشگاه تهران تحت عنوان «موقعیت کلی هنر و ادبیات کنونی»، این متن به وسیله انتشارات گلشایی در تهران منتشر می‌شود. بازی در نمایش «چهره‌های سیمون ماسار» اثر برتولت برشت، تهیه فیلم کوتاه، هشت میلیمتری توسط سینمای آزاد اهواز به کارگردانی عبدالله نریموسی که نیمه تمام ماند. نمایش فیلم سینمایی «خاک» به کارگردانی مسعود کیمیایی بر اساس داستان «اوسنه باباسبحان» دولت‌آبادی، انتشار نقد دولت‌آبادی بر فیلم خاک کیمیایی با عنوان «باباسبحان در خاک»! انتشار مقاله «تذکره، دیدار خاموش با بهرنگ»، روزنامه کیهان، انتشار «آخر بازی»، روایت یک دیدار. نقد کتاب «قصه هستی» اثر مرتضی رضوان با عنوان «قصه هستی، قصه‌ای کودکانه برای بزرگسالان»، بینالود. سفر به سبزوار به همراه مهدی فتحی، شهاب موسوی‌زاده، و محمدرضا لطفی، انتشار داستان بلند «عقیل عقیل»، چاپ

دوم، انتشار مجموعه «لایه‌های بیابانی»، چاپ دوم، انتشارات گلشایی، تهران. انتشار نمایشنامه «تنگنا»، چاپ دوم، انتشار داستان کوتاه «مرد».

۱۳۵۳ ش، ۱۹۷۴ م

دستگیری و بازداشت توسط عوامل سازمان امنیت شاه. انتشار داستان بلند «عقیل عقیل»، چاپ سوم. بازی در نمایش «اعماق» اثر ماکسیم گورکی. «حرف‌هایی پیرامون قصه» گفت‌و شنود دولت‌آبادی با جنگ لوح. «نیمه‌های اول راه» گفت‌و شنود دولت‌آبادی با روزنامه آیندگان. خردادماه. پایان نگارش «از خم چنبر». نگارش سفرنامه «دیدار بلوچ» در دی‌ماه، قبل از دستگیر شدن.

۱۳۵۴ ش، ۱۹۷۵ م بازداشت و زندانی.

۱۳۵۵ ش، ۱۹۷۶ م بازداشت و زندانی.

آزادی و رهایی از زندان. انتشار داستان بلند «از خم چنبر»، چاپ اول، انتشارات پیوند. انتشار «دیدار بلوچ» (سفرنامه)، چاپ اول، انتشارات شبگیر و پیوند. انتشار مقاله «پشت نقاب». گرفتن اجازه از نویسنده برای ترجمه «گاوآره‌بان» به زبان آلمانی.

۱۳۵۷ ش، ۱۹۷۸ م

آغاز انتشار رمان ده جلدی «کلیدر»، چاپ اول، انتشارات نشر پارسی. پایان نگارش و چاپ رمان «جای خالی سلوچ»، چاپ اول، انتشارات آگاه، انتشار مجموعه مقالات «ناگزیری و گزینش هنرمند»، چاپ اول، انتشارات شباهنگ. سخنرانی در دانشگاه تهران. انتشار مقاله «عشق، عاشقان را، جام جم، شما را»، روزنامه کیهان، اسفندماه، «ایران و خطر تعصبات فرقه‌ای». سخنرانی در دانشگاه آزاد ایران، چاپ در روزنامه‌های کیهان و اطلاعات. «کشف ضرورت وحدت در تجربه و عمل»، سخنرانی در مدرسه عالی پارس، چاپ متن سخنرانی در روزنامه کیهان. انتشار «اوسنه باباسبحان»، چاپ هفتم، انتشار فیلمنامه «سربداران»، کتاب جمعه، شماره ۶.

۱۳۵۸ ش، ۱۹۷۹ م

دیدار و گفت‌و شنود دولت‌آبادی با آقا بزرگ علوی با حضور باقر مؤمنی، محسن یلفانی، ابراهیم رهبر و محمدعلی سجادی، انتخاب دولت‌آبادی به‌عنوان دبیر اول سندیکای هنرمندان و کارکنان تئاتر ایران. انتشار «گاوآره‌بان» به زبان آلمانی با ترجمه دکتر تورج رهنما. نگارش نمایشنامه «قفنوس». «نگاهی به سی و پنج سال تئاتر مبارز». سخنرانی در دانشگاه صنعتی شریف در روز جهانی تئاتر، چاپ در مجله آناهیتا. «یاد هنرمند» سخنرانی کوتاه بر مزار پرویز فنی‌زاده. اجرای «هجرت سلیمان»

دولت‌آبادی توسط صدرالدین حجازی. «کله گردها و کله تیزها» نقدی بر اجرای نمایشنامه برتولد برشت، چاپ در کتاب جمعه، آذرماه. انتشار مقاله «به سوی تئاتر ملی»، نشریه سندیکای هنرمندان و کارکنان تئاتر. انتشار مقاله «پیش از هر آئینی ایرانی هستیم». روزنامه آیندگان. انتشار «تئاتر در محاق»، گفت‌و شنود، چاپ در صفحه معاصر.

انتشار داستان «هجرت سلیمان» به زبان سرائی. «یادداشت‌هایی درباره داستان»، چاپ در کتاب شورای نویسندگان و هنرمندان ایران، کتاب اول، پاییز. «سندیکا و ما»، گفت‌و شنودی با دولت‌آبادی، چاپ در صفحه معاصر، اسفند ماه.

فوت پدر. پایان نگارش فیلمنامه «اتوبوس». «طرب و تحول»، سخنرانی در تئاتر دهقان، چاپ در کتاب شورای نویسندگان و هنرمندان ایران، کتاب سوم، فروردین‌ماه.

آغاز مکاتبه با محمدعلی جمالزاده. انتشار نمایشنامه «ققنوس».

پایان نگارش رمان ده جلدی «کلیدر». تدریس در مدرسه تلویزیون.

چاپ داستان «مرد» به زبان فرانسوی در مجموعه داستان‌های ایرانی.

فوت مادر. نگارش داستان «آهوی بخت من گزل». نگارش فیلمنامه «هیولا». نگارش قصه رادیویی «اتاق شماره ۶»، مهرماه. «گل دیوانه» قصه‌ای برای رادیو، بر اساس «گل سرخ رنگ» اثر گارشین، شهریورماه. «آزادی، ایدئولوژی مشترک همه نویسندگان جهان است»، مقاله‌ای با یاد غلامحسین ساعدی، چاپ در روزنامه کیهان. «نقش سیمای او»، سخنرانی در تالار موزه هنرهای معاصر.

انتشار داستان «آهوی بخت من گزل»، چاپ اول، انتشارات نشر چشمه، «صلح و جنگ» (پایان کابوس) پاسخ به مجله تایم - لایف، چاپ متن فارسی آن در مجله دنیای سخن، شماره ۲۲، آبان‌ماه. «هیولا» طرح یک فیلمنامه، انتشار در نشریه دنیای سخن، شماره ۲۰ شهریورماه، «ضد خاطرات، اثری متفاوت»، نقدی بر کتاب ضد خاطرات اثر آندره مالرو، ترجمه ابوالحسن نجفی و رضا سید حسینی، مجله آدینه، شماره ۲۱، ویژه نوروز. «در احوال رمان»، مقاله، چاپ در مجله آدینه، شماره ۲۱، اسفندماه. انتشار مقاله «رمان چیست؟»، مجله دنیای سخن، شماره ۲۵، اسفندماه.

۱۳۶۸ ش، ۱۹۸۹ م

انتشار کتاب «کارنامه سپنج»، (سه جلد)، مجموعه آثار، چاپ اول، انتشارات بزرگمهر، تهران، انتشار کتاب «ما نیز مردمی هستیم»، گفت‌وگو با فریدون فریاد و امیرحسین چهل تن، نشر پارسی. «نویسندگان دستداران بشریت»، گفت‌وگو با دولت‌آبادی، مجله دنیای سخن، شماره ۲۸، مرداد - شهریورماه. سفر به هلند، سوئد، آلمان، انگلستان، و فرانسه. «انسان سوم»، سخنرانی در سمپوزیوم آمستردام، چاپ متن فارسی در مجله دنیای سخن، شماره ۲۹، پاییز. آغاز ترجمه رمان «جای خالی سلوچ» به زبان آلمانی توسط زیگرید لطفی.

۱۳۶۹ ش، ۱۹۹۰ م

سفر به آلمان به دعوت خانه فرهنگ‌های جهان (برلن). آغاز ترجمه داستان «سفر» توسط دکتر بهمن نیرومند. «برخوردهای جزمی مورد علاقه من نیست»، گفت‌وگوی دولت‌آبادی با ناهید موسوی، مجله دنیای سخن، شماره ۳۲، خرداد - تیرماه. «ای بسا هندو و ترک همزبان»، مجله آدینه، شماره ۵۲، آذرماه. «رابطه هنر و ادبیات با مردم»، مقاله، چاپ در مجله کلک، شماره ۶، شهریورماه. انتشار «هجرت سلیمان» به زبان چینی. «فصل شکوفایی ادبیات آسیا»، گفت‌وشنود، مجله دنیای سخن، تیرماه.

۲۶۶

۱۳۷۰ ش، ۱۹۹۱ م

انتشار کتاب «روزگار سپری شده مردم سالخورده» (جلد اول، اقلیم باد)، چاپ اول، نشر چشمه و نشر پارسی، سفر به آمریکا و کانادا به دعوت سیوا. انتشار نشریه «زمانه»، شماره دوم، ویژه دولت‌آبادی، به همت خسرو قدیری، آبان‌ماه، سن حوزه. «ماه تمام نیمروز»، گفت‌وگوی دولت‌آبادی با شاهرخ تویسرکانی، مجله دنیای سخن، شماره ۴۲، تیرماه. «مثلث نحس»، عنوان سخنرانی در کنفرانس سیوا، دانشگاه میشیگان، چاپ این سخنرانی در مجله آدینه، شماره ۶۰، تیرماه. سخنرانی در دانشگاه کوئینز (کانادا). شرکت در چندین جلسه فرهنگی در نیوجرسی، کنتیکت، واشنگتن. «رنج ما، فرضیه ما»، سخنرانی در دانشگاه سیاتل (واشنگتن) و دانشگاه برکلی (کالیفرنیا)، چاپ آن در نشریه گردون، فروردین‌ماه، انتشار داستان «آهوی بخت من گزل» به زبان سوئدی. چاپ داستان «ادبار» به زبان انگلیسی در کتاب «داستان‌هایی از ایران»، زیر نظر دکتر حشمت مؤید، انتشارات میچ، واشنگتن. انتشار مقاله «بوی خوش باغستان یوش در افغانستان»، مجله آدینه، شماره ۶۴، آبان‌ماه.

۱۳۷۱ش، ۱۹۹۲م

سفر به مونیخ و سخنرانی در سمپوزیوم ادبیات در گذار به هزاره سوم. تحت عنوان «در آستانه فصلی سرد»، چاپ آن در مجله آدینه، شماره ۷۰، اردیبهشت ماه، انتشار کتاب «جای خالی سلوچ» به زبان آلمانی، حضور در نمایشگاه کتاب فرانکفورت. پایان نگارش جلد دوم کتاب «روزگار سپری شده مردم سالخورده». انتشار کتاب «رد، گفت و گزار سپنج» (مجموعه مقالات و سخنرانی‌ها و نوشته‌های پراکنده). انتشار افسانه «آهوی بخت من گزل»، چاپ سوم. «آیا ادبیات داستانی ما جهانی است؟»، مقاله، مجله دنیای سخن، شماره ۵۳، بهمن و اسفند ماه. انتشار کتاب «روزگار سپری شده مردم سالخورده» (جلد دوم، برزخ خس)، پاییز.

۱۳۷۲ش، ۱۹۹۳م

سفر به آلمان. انتشار مقاله «از نقطه عزیمت تا لحظه شدن»، مجله تکاپو، دوره نو، شماره ۷، دی و بهمن ماه، انتشار فیلمنامه «اتوبوس». انتشار مقاله «دموکراسی و حدود بشر بودن ما»، مجله آدینه، شماره‌های ۸۴ و ۸۵. آبان ماه. انتشار «زبان فارسی زبان شعر است»، مقاله و گفت‌وگو، چاپ در روزنامه فرانکفورتر روندشاو، متن فارسی در مجله دنیای سخن، شماره ۵۵، خرداد و تیرماه، «گفت‌وگو با احمد شاملو، محمود دولت‌آبادی، مهدی اخوان ثالث»، کار محمد محمدعلی، چاپ اول، نشر قطره تهران.

۱۳۷۳ش، ۱۹۹۴م

آغاز ترجمه «جای خالی سلوچ» به زبان فرانسوی. چاپ مقاله «چیرگی بر مرگ، تاوان زیستن» (درباره کتاب روزگار سپری شده مردم سالخورده)، مجله تکاپو، فروردین ماه، انتشار مقاله «در چرایی فقدان اختران»، مجله دنیای سخن، شماره‌های ۲۶-۲۸، بهمن و اسفندماه. انتشار نشریه تکاپو، شماره فروردین ماه، دوره نو شماره ۸، بخشی از این شماره به همت منصور کوشان ویژه محمود دولت‌آبادی و کتاب «اقلیم باد» اوست. انتشار «نکنه این جاست» (یادداشتی بر کتاب «روزگار سپری شده مردم سالخورده» (جلد اول، اقلیم باد)، مجله تکاپو، فروردین ماه، انتشار «یادستایی نمایش تنبورنواز»، نقدی بر اجرای نمایش «تنبورنواز»، کارگردان هادی مرزبان، مجله دنیای سخن، شماره ۵۹، اسفندماه.

۱۳۷۴ش، ۱۹۹۵م

ترجمه مجلد اول «کلیدر» به زبان آلمانی.

۱۳۷۵ش، ۱۹۹۶م

انتشار چاپ دوم «جای خالی سلوچ» به زبان آلمانی، انتشار «همایش جهانی نویسندگان، امواج سه دریا»، گفت‌وگو، مجله دنیای سخن، شماره ۷۰، مهر و آبان ماه.

- ۱۳۷۶ ش، ۱۹۹۷ م انتشار مجلد اول «کلیدر» به زبان آلمانی در زوریخ.
- ۱۳۷۷ ش، ۱۹۹۸ م انتشار بَحثی کلی تحت عنوان «کانون نویسندگان، محفل بسته نخبه‌گرایانه»، چهار گفت‌وگوی مستقل با: محمود دولت‌آبادی، هوشنگ گلشیری، سیمین بهبهانی، و محمدجعفر پوینده، نشریه فرهنگ توسعه، سال هفتم، شماره‌های ۳۵ و ۳۶، مردادماه.
- ۱۳۷۸ ش، ۱۹۹۹ م شرکت در جشن «صدای ادبیات ایران» (به مدت یک هفته) در آمریکا (به اتفاق محمدعلی سپانلو، جواد مجابی و شهریار مندی‌پور): سیمین بهبهانی و احمد شاملو هم دعوت شده بودند که نتوانستند شرکت کنند. این جشن به همت پن آمریکا، دانشگاه کلمبیا و انجمن آسیایی برگزار گردید. سخنرانی در دانشگاه کلمبیا.
- ۱۳۷۹ ش، ۲۰۰۰ م ترجمه «جای خالی سلوچ» به زبان عربی به وسیله سلیم عبدالامیر حمدان، در سوریه. انتشار جلد سوم (بخش پایانی) کتاب «روزگار سپری شده مردم سالخورده» (پایان جغد).
- ۱۳۸۰ ش، ۲۰۰۱ م انتشار نشریه دفتر هنر شماره ۱۴ ویژه محمود دولت‌آبادی، اسفندماه، استاکتن (کالیفرنیا). ستایش ویژه منتقدان مطبوعات از دولت‌آبادی در جلسه نشریه «کتاب هفته»، تهران. گپ حسن محمودی و مریم افشنگ با دولت‌آبادی تحت عنوان «ما همه از ایل آمده‌ایم»، نشریه همشهری، آذرماه، گپ دفتر هنر با دولت‌آبادی (به همت جواد مجابی، عمران صلاحی، محمد قاسم‌زاده، و حمیدرضا رضایی).